

unesco

Česká komise pro UNESCO

VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2022

Česká komise pro UNESCO

Vznik: usnesením vlády ze dne 1. června 1994 č. 299

Statut: poslední aktualizace dne 2. listopadu 2021

Pozn.: Členské státy Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu dle článku VII Ústavy UNESCO zřizují ve svých zemích národní komise, které mají úlohu spojovacího orgánu pro všechny otázky, které spravuje UNESCO. Vzhledem k mezinárodně užívanému termínu „komise“ nebyl název tohoto poradního pracovního orgánu vlády (PPOV) změněn na „radu“, ačkoliv se jedná o PPOV s časově neomezenou působností.

SHRNUTÍ

Česká komise pro UNESCO v roce 2022 zajišťovala výkon svých standardních aktivit, a to již opět převážně v prezenčním formátu. Uskutečnila se dvě řádná plenární zasedání Komise a v každém pololetí byla svolána i zasedání všech subsidiárních a poradních orgánů Komise. Komise se aktivně věnovala zejm. tématům spjatým s pomocí Ukrajiny a dále např. dopadům energetické krize na oblast kultury, problematice nezákonného vyhledávání archeologických nálezů s pomocí detektoru kovů či otázkám přeměny vzdělávání a role kreativního vzdělávání. V oblasti životního prostředí se Komise zabývala mj. současným vývojem v oblasti geoparků či dopady světelného znečištění na životní prostředí a na zdraví člověka. Předseda Komise se setkal k jednáním s ministrem školství, mládeže a tělovýchovy či ministryní životního prostředí.

K nejvýznamnějším mezinárodním aktivitám, na nichž se podílela Komise či její jednotliví členové, patřila 26. generální konference Mezinárodní rady muzeí ICOM Praha 2022, Summit OSN pro přeměnu vzdělávání v New Yorku, Světová konference o kulturních politikách a udržitelném rozvoji – MONDIACULT 2022 - v Mexico City či první Globální fórum k etice umělé inteligence, které se uskutečnilo v Praze v prosinci 2022.

Komise převzala morální záštitu nad 12 projekty souvisejícími s naplňováním cílů UNESCO a aktivně spolupracovala se Sítí přidružených škol UNESCO v ČR a dalšími partnery. Komise přivítala nové zápisy, které se týkají ČR, na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva (Vorařství) a do Registru osvědčených postupů (program Nositelé tradice lidových řemesel), sledovala postup v projednávání nominací ČR na zápis do mezinárodního Registru Paměť světa (Mollova mapová sbírka a Archiv Antonína Dvořáka) a zprostředkovala podání nominace 200. výročí narození Bedřicha Smetany k zařazení do kalendáře významných výročí UNESCO pro období 2024–25.

1. STATUTÁRNÍ OTÁZKY

1.1. Statut a Jednací řád

Česká komise pro UNESCO (dále jen „Komise“) byla ustavena na základě usnesení vlády ze dne 1. června 1994 č. 299 jako meziresortní poradní a koordinační orgán vlády pro záležitosti týkající se Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) v návaznosti na příslušná ustanovení Ústavy UNESCO a Charty národních komisí UNESCO.

Činnost Komise upravuje Statut a Jednací řád. Statut upravuje postavení, úkoly, složení a orgány Komise, jakož i postavení a úkoly Sekretariátu Komise. Jednací řád stanoví zásady zasedání Komise a jejích orgánů (Výkonného výboru a odborných sekcí). Platná verze Statutu je účinná ke dni 2. listopadu 2021. Platná verze Jednacího řádu je účinná ke dni 11. dubna 2017.

1.2. Členská základna

V souladu s čl. III a IV Statutu jsou členy Komise zástupci ministerstev a institucí, jež se aktivně podílejí na plnění programů UNESCO, zástupci české odborné veřejnosti, kteří jsou činní v oblastech aktivit UNESCO, a čestní členové. Členy Komise jmenuje a odvolává ministr zahraničních věcí s přihlédnutím k zajištění vyváženého zastoupení odpovídajícího hlavním programovým oblastem UNESCO, a to zejména na základě návrhů příslušných ministerstev a institucí. Funkční období členů Komise je čtyřleté. V souladu s čl. VI Statutu jmenuje a odvolává předsedu a místopředsedy Komise ministr zahraničních věcí.

K obnově mandátu celé Komise došlo ke dni 1. prosince 2019. Po revizi členské základny v roce 2019 je Komise tvořena 40 členy: 7 zástupců ministerstev, 23 zástupců institucí, 4 členové jmenovaní *ad personam*, 5 čestných členů a vedoucí tajemník Sekretariátu Komise.

Předsedou Komise je Stanislav Štech, místopředsedy René Miko a Jana Dlouhá. Seznam všech členů Komise ke dni 31. prosince 2022 je uveden v *Příloze 1*.

Ke konci roku 2022 došlo v Komisi k jedné personální změně: z důvodu odchodu Ondřeje Andryse z funkce náměstka ústředního školního inspektora bylo jeho působení v Komisi ukončeno ke dni 31. prosince 2022 a novým zástupcem České školní inspekce byl k 1. 1. 2023 jmenován ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal.

2. SEKRETARIÁT KOMISE

Hlavním úkolem Sekretariátu Komise je zajišťovat provádění rozhodnutí přijatých Komisí a jejími orgány, poskytovat administrativní podporu a udržovat kontakty se Sekretariátem UNESCO v Paříži a s partnerskými národními komisemi. Sekretariát Komise je v souladu s usnesením vlády ze dne 12. června 1996 č. 328 začleněn do Odboru OSN a globálních otázek MZV. Sekretariát Komise byl ke dni 31. prosince 2022 tvořen třemi pracovníky: vedoucím tajemníkem České komise pro UNESCO, tajemnicí Sekretariátu Komise a asistentkou Sekretariátu Komise.

3. ČINNOST KOMISE

Spolupráce ČR s UNESCO, tj. provádění závazků vyplývajících pro ČR z jejího členství v UNESCO a v mezinárodních úmluvách, jejichž deponitářem je generální ředitelka UNESCO, je prováděna a financována věcně příslušnými ministerstvy, případně dalšími orgány státní správy, v souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, v platném znění.

V roce 2022 se Komise nad rámec své standardní agendy aktivně věnovala zejm. tématům spjatým s pomocí Ukrajiny a dále např. dopadům energetické krize na oblast kultury či problematice nezákonného vyhledávání archeologických nálezů s pomocí detektoru kovů, tzv. nelegálního detektoringu. Předseda Komise se dne 11. 3. 2022 setkal s ministrem školství, mládeže a tělovýchovy a dne 21. 4. 2022 jednal s ministryní pro životní prostředí. Sekretariát Komise se podílel na organizaci Globálního fóra k etice umělé inteligence, které se uskutečnilo v Černínském paláci v Praze dne 13. 12. 2022 za účasti členů vlády ČR. UNESCO bylo na fóru zastoupeno náměstkyní generální ředitelky pro oblast společenských a humanitních věd paní Gabrielou Ramos.

3.1. Zasedání pléna Komise

V souladu s čl. V Statutu se zasedání Komise konají dle potřeby, nejméně dvakrát ročně. V roce 2022 se uskutečnila dvě plenární zasedání Komise.

Komise na svém plenárním zasedání dne 3. června 2022 diskutovala zejména otázku nelegálního detektoringu kovů. Amatérský detektoring je na vzestupu a kvůli neodborným postupům může dojít k znehodnocení archeologických nálezů. Členové se zabývali možnostmi řešení, mezi které patří regulace, možné restrikce a sankce, ale také osvěta a zapojení do aktivit muzeí. Plénium ČK se usneslo na přípravě dopisu předsedy Komise adresovaného na věcně příslušné vládní resorty v dané věci. Komise dále vyslechla informace předsedů tří odborných sekcí Komise k jejich činnosti a aktuality o činnosti Stálé delegace při UNESCO v Paříži.

Druhé zasedání pléna proběhlo dne 2. prosince 2022. Úvodem vystoupil Mgr. Ondřej Chrást, náměstek ministra kultury, s informací o průběhu a výstupech světové konference UNESCO o kulturních politikách a udržitelném rozvoji „MONDIACULT 2022“, která se uskutečnila v září 2022 v Mexico City a na níž vedl delegaci ČR. Česká republika v rámci příslušného panelu sdílela své zkušenosti se systémem uměleckého vzdělávání (viz též bod 4.1.). Komise byla dále informována o jmenování paní Ing. Jiřiny Valentové do funkce stálé delegátky ČR při UNESCO. Komise rovněž vyslechla zprávu o hlavních výstupech 215. zasedání Výkonné rady (VR) UNESCO a o průběhu 28. zasedání Valného shromáždění Sítě přidružených škol UNESCO v Liberci. Členové si vyslechli shrnutí činnosti jednotlivých sekcí a přivítali informaci o zápisu nadnárodní nominace „Vorařství“ na Reprezentativní seznam nehmotného kulturního dědictví lidstva UNESCO, jakož i programu „Nositelé tradic lidového řemesla“ do mezinárodního Registru osvědčených postupů pro uchovávání živých tradic (viz též bod 4.1.).

3.2. Zasedání Výkonného výboru Komise

V souladu s čl. VII Statutu je Výkonný výbor subsidiárním orgánem Komise. Je složen z předsedy, prvního a druhého místopředsedy, vedoucího tajemníka, zástupců ministerstev a předsedů odborných sekcí Komise. Zasedání Výkonného výboru se konají dle potřeby, nejméně dvakrát ročně.

V roce 2022 se uskutečnila dvě zasedání Výkonného výboru, a to ve dnech 22. dubna a 11. listopadu. Projednávána byla běžná agenda spojená s činností Komise (zasedání odborných sekcí, informace o výsledcích zasedání orgánů UNESCO, informace o činnosti Síť přídružených škol UNESCO v ČR, informace o udělovaných záštitách, výběr významných výročí na období 2024–25) a příprava plenárních zasedání Komise. Tématem v různých bodech programu byla také Ukrajina.

3.3. Zasedání odborných sekcí a ad hoc pracovních skupin Komise

V souladu s čl. VIII Statutu jsou odborné sekce poradními útvary Komise. Jsou složeny z členů Komise, kteří projeví zájem v dané sekci působit, jakož i z dalších odborníků, kteří nejsou členy Komise. Zasedání odborných sekcí se konají dle potřeby, zpravidla dvakrát ročně. K řešení konkrétních úkolů může sekce ustavit *ad hoc* pracovní skupiny.

Komise na svém plenárním zasedání dne 17. prosince 2015 rozhodla o ustavení tří odborných sekcí, které byly opětovně ustaveny i na plenárním zasedání dne 13. prosince 2019 při příležitosti zahájení nového čtyřletého funkčního období Komise:

- (1) Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku;
- (2) Sekce pro kulturu a komunikaci;
- (3) Sekce pro životní prostředí.

V souladu s čl. VIII odst. 2 Statutu Komise jmenuje předsedy odborných sekcí předseda Komise na návrh Komise z řad jejích členů. V roce 2022 vykonávala funkci předsedkyně Sekce pro kulturu a komunikaci Mgr. Lenka Lázněvská, funkci předsedkyně Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku RNDr. Jana Dlouhá, Ph.D., a funkci předsedy Sekce pro životní prostředí PhDr. Ivan Rynda.

3.3.1. Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku

Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku se v roce 2022 sešla dvakrát. První zasedání proběhlo 31. března 2022 a bylo věnováno mj. Světovému kongresu environmentálního vzdělávání, který proběhl Praze. Zasedání se dále zabývalo rolí umění ve vzdělávání s ohledem na udržitelný rozvoj. Druhé zasedání sekce se uskutečnilo 24. listopadu 2022 a neslo se ve znamení Summitu OSN pro přeměnu vzdělávání (TES), který se uskutečnil v září 2022 v New Yorku v rámci tzv. Týdne na vysoké úrovni u příležitosti zahájení 77. Valného shromáždění OSN (viz bod 4.2.2.). Členové sekce rovněž vyslechli zprávu o konferenci ministrů školství EHK OSN v rámci procesu „Životní prostředí pro Evropu“ a přednášku na téma informací v současném světě, včetně přehledu sběru dat o škodách v důsledku války na Ukrajině.

3.3.2. Sekce pro kulturu a komunikaci

Sekce pro kulturu a komunikaci se v roce 2022 sešla na řádných zasedáních dvakrát. Hlavním bodem prvního zasedání dne 5. dubna 2022 byly nelegální aktivity uživatelů detektorů kovů,

kteří svou činností ohrožují archeologické kulturní dědictví. Výstupem jednání byl podnět k přípravě dopisu předsedy Komise ministrům vnitra a kultury s cílem upozornit na závažnost problematiky a podpořit přijetí konkrétních opatření. Dopis byl odeslán v souladu se závěry pléna Komise (viz bod 3. 1.), přičemž Komise obdržela ze strany obou adresátů pozitivní reakci a potvrzení snahy se otázce dále věnovat. Sekce rovněž vyzvala k lepší osvětě veřejnosti o daném tématu. Druhé zasedání sekce se uskutečnilo dne 8. listopadu 2022. Na program byly zařazeny informace o Generální konferenci ICOM v Praze (viz bod 4.1.) a o světové konferenci MONDIACULT 2022 v Mexiku. Zasedání si rovněž připomnělo 50. výročí Úmluvy o ochraně světového a kulturního dědictví. Jako aktuální téma byla zařazena diskuse o kulturním sektoru po pandemii v době energetické krize a války na Ukrajině. Téma rizik plynoucích z energetické krize v oblasti péče o sbírky a mobiliární fondy bylo následně přeneseno na plénum, které odsouhlasilo, aby se předseda Komise obrátil v dané věci dopisem na ministra kultury.

3.3.3. Sekce pro životní prostředí

První zasedání sekce proběhlo 27. května 2022. Členové sekce byli mj. seznámeni se současným vývojem v oblasti geoparků a vzniku nových českých národních parků. Dále zazněla informace o aktivitách v rámci Mezinárodního programu geověd (IGCP) a z oblasti hydrologie. Proběhla diskuse ohledně obnovení činnosti českého národního komitétu mezivládního programu UNESCO „Člověk a biosféra“ (MaB). Druhé zasedání sekce se uskutečnilo 30. listopadu 2022 s hlavním tématem dopadů světelného znečištění na životní prostředí a na zdraví člověka. Během zasedání byla dále podána informace o činnosti Klubu ekologické výchovy.

3.3.4. Ad hoc pracovní skupina k programu UNESCO Paměť světa

Ad hoc pracovní skupina k programu UNESCO Paměť světa, jehož cílem je zachování nejvzácnějšího dokumentárního dědictví lidstva a jeho zpřístupnění prostřednictvím moderních technologií, byla v roce 2022 svolána dvakrát (20. dubna a 3. října). V návaznosti na znovuotevření zápisů do mezinárodního Registru Paměť světa, k němuž došlo v r. 2021, se pracovní skupina zabývala jednak novými pravidly programu, jednak indikativním seznamem nominací ČR a pokrokem v přípravách jednotlivých nominačních položek. Pracovní skupina rovněž vzala na vědomí informaci o postupu příprav vzniku Národního komitétu pro program Paměť světa při Ministerstvu kultury ČR a souvisejících základních dokumentů.

3.4. Záštity České komise pro UNESCO

Komise obdržela v roce 2022 celkem 13 žádostí o záštitu České komise pro UNESCO, přičemž v 12 případech tato záštita byla udělena na základě kladného stanoviska věcně příslušného resortu a po schválení ze strany členů Komise v souladu s Pravidly pro udělování záštit. V jednom případě záštita udělena nebyla z důvodu negativního stanoviska resortu. Přehled úspěšných žádostí za rok 2022 shrnuje tabulka v *Příloze 2*.

3.5. Spolupráce Komise se státními a nestátními organizacemi

V roce 2022 pokračovala úspěšná spolupráce Komise se společností L'Oréal Česká republika a Akademií věd ČR na program L'Oréal – UNESCO „Pro ženy ve vědě“. Již 16. ročníku

českého stipendijního projektu pro ČR, jehož cílem je podpořit vědeckou kariéru žen, se zúčastnilo více než 60 vědkyň. Tři porotou vybrané vědkyně z oblasti medicíny, fyziologie a genetiky rostlin si mezi sebou rovným dílem rozdělily 600 tisíc korun.

Komise v r. 2022 dále podpořila aktivity Klubu ekologické výchovy (KEV). V roce 2022 byla vyhlášena a zrealizována literární, výtvarná a fotografická soutěž na téma „Mezinárodního roku řemeslného rybolovu a akvakultur“, tématu udržitelného rozvoje vyhlášenému Valným shromážděním OSN pro rok 2022. Vyhodnocení soutěží a vyhlášení výsledků se uskutečnilo dne 20. září 2022 na České zemědělské univerzitě v Praze. Druhou akcí byl již 21. ročník soutěže škol o přiznání titulu Škola udržitelného rozvoje.

3.6. Výstupy Komise

Dne 3. června 2022 byla členy Komise schválena Výroční zpráva České komise pro UNESCO za rok 2021. Výroční zpráva byla zveřejněna na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí a předložena pro informaci vládě České republiky.

V reakci na dění na Ukrajině zaslal předseda Komise podpůrný dopis předsedkyni ukrajinské národní komise pro UNESCO, v němž vyjádřil naprostou solidaritu s napadenou zemí. Komise se rovněž obrátila na členy ruské národní komise pro UNESCO s výzvou, aby se zasadili o respektování mezinárodních závazků Ruské federace vyplývajících z ratifikace nástrojů mezinárodního práva, zejména o ochranu novinářů v zónách válečného konfliktu, o zachování dokumentárního, kulturního a přírodního dědictví Ukrajiny, o zastavení útoků proti civilistům a o respektování práva na vzdělání.

U příležitosti Mezinárodního dne svobody tisku zveřejnila Komise prohlášení na podporu svobody tisku a role novinářů na pozadí aktuálního válečného konfliktu na Ukrajině.

V návaznosti na doporučení orgánů Komise se předseda Komise obrátil svými dopisy na příslušná ministerstva, a to ve věci nelegální aktivity uživatelů detektorů kovů a v problematice rizik plynoucích z energetické krize pro oblast péče o sbírky a mobiliární fondy.

Komise sama nedisponuje prostředky pro vlastní publikační činnost, její prezentace na internetu je součástí webových stránek MZV¹.

3.7. Rozdělení dotací ze státního rozpočtu

Komise se na rozdělování dotací ze státního rozpočtu nepodílí.

4. ČINNOST V PROGRAMOVÝCH OBLASTECH UNESCO

4.1. Činnost v oblasti kultury

V souladu s § 25 zákona č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, v platném znění, pokračovalo Ministerstvo kultury (dále „MK“)

¹
https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_mezinarodnich_organizacich/unesco/ceska_komise_pro_unesco/index.html

v rámci své působnosti v plnění mnohostranných mezinárodních smluv, jejichž deponitářem je generální ředitelka UNESCO, a v plnění závazků vyplývajících z členství v UNESCO, včetně obesílání důležitých zasedání mezivládních výborů a valných shromáždění smluvních stran kulturních úmluv, jež ČR ratifikovala.

V roce 2022 ČR vypracovala a předložila povinné periodické zprávy o implementaci Úmluv 1970, 2003 a 2005, o implementaci Doporučení na podporu a rozvoj muzeí, Doporučení o historické městské krajině, Doporučení o postavení umělce a Doporučení o zachování a zpřístupnění dokumentárního dědictví. Zprávy vypracovali zástupci MK a relevantních příspěvkových organizací.

Nejvýznamnější akcí UNESCO v roce 2022 bylo pořádání světové konference o kulturních politikách a udržitelném rozvoji – MONDIACULT 2022 v Mexico City, jejímž cílem bylo poskytnout nové impulzy pro globální politický dialog o kultuře pro udržitelný rozvoj a v souladu s mandátem UNESCO podpořit svobodnou výměnu myšlenek a znalostí a mezinárodní spolupráci. Příležitost k tomuto politickému dialogu se nabízela i v souvislosti s pandemií Covid-19 a s ní spojenými změnami.

Hlavními cíli konference bylo vyvolat globální úvahy o kultuře jako o veřejném blahu, podpořit adaptaci kulturních politik zaměřených na řešení aktuálních světových výzev a vytyčit okamžité a budoucí priority pro vytvoření silnějšího a odolnějšího kulturního sektoru. V tomto smyslu byla přijata i závěrečná Deklarace společných priorit (*pozn. její český překlad je dostupný na webových stránkách MK ČR*). V rámci závěrečného plenárního zasedání bylo rovněž předneseno společné prohlášení 48 účastnických zemí (včetně ČR) odsuzující válečnou agresi Ruska proti Ukrajině.

Jednou z dominantních událostí roku na území ČR v oblasti kultury bylo uspořádání 26. generální konference Mezinárodní rady muzeí ICOM Praha 2022, která se uskutečnila ve dnech 20. - 28. srpna 2022. Hlavní program se konal v Kongresovém centru Praha, další odborná jednání, společenský program a exkurze zavedly delegáty do téměř stovky muzeí po celé České republice. Vrcholné shromáždění Mezinárodní rady muzeí ICOM se koná jednou za tři roky, patří k nejvýznamnějším událostem v oboru a nastavuje strategie jeho rozvoje na několik let až desetiletí dopředu. Na generální konferenci ICOM Praha 2022 byla přijata nová ICOM definice muzea, která nahradila text platný s drobnými obměnami od roku 1974. Hlavní téma konference znělo „Síla muzeí“ a muzea z celého světa se prezentovala jako významné organizace spoluutvářející veřejný prostor a ovlivňující rozvoj společnosti. Představily se také jako silné organizace, které dokáží bojovat s různými nepřízněmi osudu a jsou také jedinečným příkladem solidarity. Konference se zúčastnilo 3705 delegátů zastupujících 124 zemí, z nichž 3 050 přijelo osobně a dalších 655 se zúčastnilo online (hybridní formát byl jednou z hlavních inovací konference). Program měl přes 1000 položek. Vedle zajímavých přednášek, workshopů a diskusních stolů proběhly komentované prohlídky Prahy a 40 exkurzí, které představily všechny regiony České republiky a také památky zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO. Velká pozornost byla věnována tomu, aby konference byla uspořádána udržitelným způsobem. Kromě přímé participace vybraných členů Komise (paní Mgr. Martina Lehmannová působila jako výkonná ředitelka organizačního výboru konference) se Komise podílela na informování o akci a byla jedním ze subjektů, který převzal nad konáním konference záštitu.

V roce 2022 si Česká republika připomněla 80. výročí vyhlazení Lidic a zároveň 50. výročí založení Mezinárodní dětské výtvarné výstavy Lidice k uctění památky dětských obětí, a to

mj. výstavou v sídle Sekretariátu UNESCO, kterou v říjnu 2022 osobně zahájil ministr kultury Martin Baxa spolu s náměstkem generální ředitelky UNESCO Xingem Qu. Slavnostního předávání ocenění dětským účastníkům výstavy se v červnu 2022 v Lidicích zúčastnil i předseda Komise.

4.1.1. Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (1972)

V roce 2022 vinou válečné agrese Ruské federace vůči Ukrajině neproběhlo řádné 45. zasedání Výboru pro světové dědictví, které se mělo konat v létě 2022 za ruského předsednictví v Kazani. Česká republika tak musí vyčkat na výsledek hodnotícího procesu nominace *Žatec a krajina žateckého chmele* až na rok 2023. Ze stejného důvodu byly přesunuty hlavní oficiální oslavy 50. výročí Úmluvy o světovém dědictví. Výročí ale bylo důstojně připomenuto na akcích v Krakově nebo v Badenu u Vídně.

Pokud jde o památky světového dědictví v ČR, proběhlo v roce 2022 setkání site-manažerů v Telči za účelem výměny zkušeností a informací jednotlivých správců světového dědictví v ČR. V roce 2022 jsme si také připomněli 30 let od zápisu Historických center Prahy, Telče a Českého Krumlova na Seznam světového dědictví. U příležitosti tohoto výročí uspořádal Sekretariát Komise výtvarnou soutěž pro žáky a studenty Sítě přidružených škol UNESCO v ČR (viz též bod 4.2.5). Autoři vítězných prací, vybraných odbornou porotou složenou ze členů Komise i přizvaných hostů, byli oceněni na setkání v Černínském paláci v Praze, přičemž jejich práce byly následně součástí výstavy uspořádané v září 2022 v prostorách Velvyslanectví ČR v Paříži.

V rámci správy přeshraniční památky světového dědictví *Hornický region Krušnohoří/Erzgebirge* se sešla k jednání česko-saská Řídící skupina. V rámci projektu *Slavná lázeňská města Evropy* proběhlo několik jednání mezinárodních koordinačních skupin. Jedním z projednávaných témat byly možnosti spolupráce a sdílení zkušeností s metodologií HIA a na podzim na půdě MK proběhl mezinárodní workshop, během kterého se účastníci seznámili s novou metodikou posuzování HIA na konkrétních příkladech.

ČR předložila v řádném termínu Zprávu o stavu péče (tzv. Soc Report) o Historické centrum Prahy, o Kulturní krajinu pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem a o Slavná lázeňská města Evropy.

4.1.2. Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví (2003)

V roce 2022 se uskutečnila řádná i mimořádná statutární zasedání. ČR pokračovala ve výkonu mandátu člena Byra Výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví a podílela se na přípravě řádného zasedání Výboru v prosinci 2022. Na zasedání Výboru v Maroku se podařilo mj. zapsat nadnárodní nominaci *Vorašství* na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva a *Strategii pro zachování lidových řemesel – program Nositelé tradice lidových řemesel* do Registru osvědčených postupů. V březnu 2022 v řádném termínu předložila Francie jako koordinátor nadnárodní nominaci *Ruční výroby skla*, na které se podílí i ČR.

4.1.3. Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (2005)

UNESCO pokračovalo v organizaci mnoha iniciativ a programů primárně v digitálním prostoru. ČR opět přispěla do Fondu pro kulturní rozmanitost péčí Ministerstva kultury dobrovolným příspěvkem ve výši 300 000 CZK, čímž se zařadila po bok ostatních států EU. Fond je určen na pomoc konkrétním věcným projektům ze zemí s méně rozvinutou kulturní infrastrukturou, které jsou zasílány Mezivládnímu výboru pro ochranu a podporu rozmanitosti kulturních projevů.

4.1.4. Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (1970)

Během roku 2022 proběhlo několik velmi přínosných řádných statutárních zasedání a konferencí ohledně problematiky nedovoleného obchodu s kulturními statky, on-line či za fyzické účasti delegátů. V Praze se v září uskutečnila mezinárodní konference CULTNET 2022 jako příspěvek k předsednictví ČR v Radě EU.

4.1.5. Haagská úmluva o ochraně kulturních statků za ozbrojeného konfliktu (1954) a její dva protokoly (1954, 1999)

MK i v roce 2022 zaslalo dobrovolný příspěvek ve výši 350 000 CZK do Fondu na ochranu kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu, který byl zřízen, aby umožnil poskytování finanční nebo jiné pomoci při vytváření opatření a ustanovení na ochranu kulturních statků v době míru (např. zpracování žádostí o zvýšenou ochranu památek, zajištění odborných misí, konzultací atd.). Finanční pomoc z Fondu je také možné využít při zajištění urgentních či dočasných opatření na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu nebo jejich rehabilitace po jeho skončení.

4.1.6. Český komitét Modrého štítu v r. 2022

Činnost Českého komitétu Modrého štítu (dále jen „ČKMŠ“) byla v roce 2022 ve znamení podpory Ukrajiny a soustavného úsilí o posílení bezpečnostních zásad a opatření ve prospěch kulturního dědictví.

Bezprostředně po napadení Ukrajiny zformulovali signatáři ČKMŠ své stanovisko a výzvu k dodržování zásad Haagské úmluvy, podpořili stanovisko ČK UNESCO a připojili se k informační stránce se souvisejícím obsahem na webu Asociace muzeí a galerií ČR. Při jednání na MK ČR spolu s ostatními paměťovými institucemi a zástupci neziskových organizací o pohotovostních opatřeních v oboru po 24. únoru 2022 signatáři ČKMŠ podpořili žádost o vládní příspěvek k financování potřeb definovaných HERI pro ukrajinské instituce a při diskusi o způsobu zajištění dodávky prosazovali přímé doručení až do místa zvoleného ukrajinskými partnery. Vlastní realizací bylo pověřeno Národní muzeum jakožto příspěvková organizace MK ČR, nicméně je třeba zmínit významný podíl Českého výboru ICOM, jednoho ze signatářů ČKMŠ, na zajištění kontaktů a upřesnění požadavků na obsah dodávky. V průběhu celého roku ČKMŠ monitoroval průběh akcí v ČR pro Blue Shield International. ČKMŠ sledoval rozsah škod na ukrajinském kulturním dědictví jak ve veřejně dostupných zdrojích, tak např. v dopisu předsedkyně Ukrajinské komise pro UNESCO národním komitétům o ničení kulturního dědictví na Krymu, soustavném ničení tatarských památek či odvážení mobilí mimo ukrajinské území. Podobné informace zazněly také v podrobných referátech Jurije Savčuka a Ljudmily V. Rybčenko, ředitele a zástupkyně ředitele Národního muzea dějin Ukrajiny v druhé světové válce v Kyjevě, přednesených online v rámci semináře

ke krizovému řízení v muzeích v říjnu 2022 v Národní galerii v Praze. ČKMŠ ocenil, že některá česká muzea a zařízení v oblasti kulturního dědictví zaměstnala krátkodobě ukrajinské kolegyně na odborných pozicích.

Aktivní byli i signatáři ČKMŠ z oboru archivnictví: zástupci Ukrajiny byli přizváni a zastoupeni na pražském jednání Fora DLM ("Document Lifecycle Management") v září 2022 (zaměřuje se na oblast záznamů a správy informací, především digitálních, v rámci EU a zastoupení v něm mají nejen archivy, ale i korporace a odborná sdružení) a dále byli ukrajinští kolegové zastoupeni na online jednání Evropského výboru národních archivářů, které v listopadu 2022 uspořádal Odbor archivní správy a spisové služby MV ČR. Obě akce byly pořádány v rámci programu Českého předsednictví v Radě EU. Nadto se v listopadu 2022 uskutečnil studijní pobyt dvou ukrajinských konzervátorek v ČR. Tento program pobytových stáží v rozsahu 2x dvě konzervátorky vždy po dobu dvou týdnů se má uskutečnit i v r. 2023. Důraz bude zatím kladen především na oblast konzervování a restaurování válkou zasažených archiválií. V rámci přímé materiální pomoci ukrajinským archivům byly poskytnuty z majetku Státního oblastního archivu v Praze regály v rozsahu 3,5 km ukládací plochy. Další materiální pomoc bude cílena podle vývoje situace a měnících se aktuálních potřeb na Ukrajině.

V průběhu celého roku 2022 se ČKMŠ soustředil na posilování bezpečnostních opatření. Snaží se ve spolupráci s příslušnými odbory MK ČR iniciovat vytvoření Standardu zabezpečení pro celý obor kulturního dědictví – jako základu, o nějž by se mohly opřít nejen příspěvkové instituce, ale též instituce na všech správních úrovních. Základní body pro pohotovostní opatření v paměťových institucích již publikoval v tematickém čísle Věstníku AMG č. 4/2022 „Muzea a válka“. Na září 2023 pak ČKMŠ plánuje samostatný seminář, který by již chtěl postavit na formulovaných standardech.

Již několik let se ČKMŠ rovněž věnuje narůstajícím problémům v kyberbezpečnosti a dále hledá možnosti spolupráce s armádou a s orgány civilní ochrany pro podporu kulturního dědictví s cílem mj. nalézt vhodná úložiště dle požadavků Haagské úmluvy.

4.1.7. Výročí UNESCO

Program Výročí UNESCO se od roku 1952 podílí na připomínání historických událostí a významných osobností členských států. V roce 2022 byly mezi významná výročí UNESCO zahrnuty na základě rozhodnutí 41. Generální konference UNESCO i aktivity u příležitosti 200. výročí narození G. J. Mendela. V prosinci 2022 Komise zprostředkovala podání nominace 200. výročí narození Bedřicha Smetany k zařazení do kalendáře významných výročí pro období 2024–25.

4.2. Činnost v oblasti vzdělávání

4.2.1. Implementace Cíle udržitelného rozvoje č. 4 – kvalitní vzdělávání

Česká republika klade klíčový důraz na agendu udržitelného rozvoje v oblasti vzdělávání. Vzdělávací systém ČR považuje rovný přístup ke vzdělávání za svou prioritu, čemuž odpovídá také akcentace této problematiky v soustavě strategických dokumentů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále „MŠMT“). V říjnu 2020 byla přijata Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ (Strategie 2030+), která je zásadním strategickým dokumentem pro oblast vzdělávací politiky. Strategie 2030+ reflektuje a akcentuje hlavní úkoly Cíle

udržitelného rozvoje č. 4., zaměřuje se na rozvoj kompetencí v oblasti udržitelného rozvoje, snížení nerovností ve vzdělávání, přístup ke kvalitnímu vzdělávání a rozvoj digitálních kompetencí žáků i učitelů.

V roce 2022 byly v rámci prvního implementačního období Strategie 2030+ zahájeny práce na Hlavních směrech revize rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Hlavní směry revize RVP ZV udávají koncepční a hodnotový rámec revize RVP ZV a na jejich základě připraví Národní pedagogický institut ČR společně s externími týmy odborníků vlastní revizi kurikula pro základní vzdělávání.

Přístup k bezplatnému, rovnému a kvalitnímu primárnímu a sekundárnímu vzdělávání v ČR

Rovný přístup ke vzdělávání je zakotven ve školském zákoně č. 561/2004 Sb., v paragrafu 2 (Zásady a cíle vzdělávání), který zaručuje bezplatné základní a střední vzdělávání státních občanů ČR nebo jiného členského státu Evropské unie ve školách, které zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí. Tento paragraf v odst. 1 písm. a) rovněž uvádí, že rovný přístup ke vzdělání má každý státní občan ČR nebo jiného členského státu EU, a to bez jakékoli diskriminace z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, víry a náboženství, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení občana.

Dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami jsou na základě doporučení školského poradenského zařízení a písemného informovaného souhlasu zákonných zástupců bezplatně poskytována podpůrná opatření, jež slouží k zajištění individuálního a rovného přístupu při inkluzivním vzdělávání v běžných školách.

Prováděcím předpisem školského zákona je vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů. Jejím cílem je zefektivnit implementaci inkluzivního vzdělávání tak, aby mělo každé dítě, žák či student rovné možnosti ve vzdělávání, snižovala se administrativní zátěž pedagogických pracovníků za účelem zvýšení časových možností k pedagogické práci s dětmi, žáky a studenty a bylo systémově řešeno zajištění podpůrných opatření personálního charakteru.

MŠMT se zaměřuje také na to, aby byl přístup ke vzdělávání zajištěn spravedlivě, bez ohledu na etnicitu, původ a socio-ekonomické nebo zdravotní znevýhodnění. V roce 2022 pokračovala posledním rokem realizace projektu ESF s názvem Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem, implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání – metodická podpora (APIV A). Projekt podporuje zavádění a realizaci společného vzdělávání a efektivní implementaci určených úkolů v rámci APIV. V projektu MŠMT sleduje postup při zavádění a realizaci společného (inkluzivního) vzdělávání a navrhuje a ověřuje možnosti řešení; podporuje pedagogické pracovníky při uskutečňování společného (inkluzivního) vzdělávání; podporuje výuku češtiny jako druhého jazyka u dětí a žáků-cizinců (s odlišným mateřským jazykem); vytváří referenční rámec českého znakového jazyka pro úroveň A1 až B2. V paralelně realizovaném projektu Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi zajišťuje MŠMT podporu implementace společného vzdělávání (inkluze) a jeho realizaci na českých školách. Cílem projektu je zvýšit podporu společného vzdělávání u všech zainteresovaných skupin a posílit osobnostní a profesní kompetence pedagogických pracovníků, managementu škol a školských zařízení potřebné k realizaci společného vzdělávání v MŠ, ZŠ, SŠ, zájmovém a neformálním vzdělávání. Dále je cílem realizace osvětových kampaní, které jsou zaměřené na školy, rodiče, ale i na odbornou a širokou veřejnost.

Podobná opatření jsou zajištěna i žákům s dalšími znevýhodněními, zejména s jiným mateřským jazykem, než je čeština (u těchto žáků počet podpořených narostl téměř pětinašobně) a žákům socio-kulturně znevýhodněným (v tomto případě počet podporovaných žáků narostl devítinašobně od zavedení opatření).

V roce 2022 pokračovala realizace revidovaného systému podpory vzdělávání dětí a žáků-cizinců. Povinnost poskytovat jazykovou podporu dětem s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka v povinném předškolním vzdělávání je nově součástí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Cizinci mají nárok na jazykovou podporu v českém jazyce, která je poskytována přímo v mateřské škole v posledním povinném roce před nástupem do povinné školní docházky. Jazyková příprava je bezplatná a je poskytována přímo v kmenové škole nebo ve škole, která je v rámci určitého území pro tuto přípravu určena. Revidovaný systém prokázal svoji plnou funkčnost při poskytování jazykové přípravy v situaci, kdy se skokově zvýšil počet žáků-cizinců z Ukrajiny. Obdobný systém škol určených pro jazykovou přípravu byl v roce 2022 zaveden i ve středním vzdělávání.

Společné vzdělávání je v ČR podporováno také pomocí Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání v rámci svých výzev umožňuje mimo jiné realizovat projekty zaměřené na zkvalitnění inkluzivního vzdělávání, poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, nebo na podporu škol nacházejících se v prostředí sociálně vyloučených lokalit.

Další důležitou oblastí, které věnuje v rámci inkluzivního vzdělávání MŠMT velkou pozornost, je podpora sociálně znevýhodněných romských žáků. Mezi klíčové dotační tituly MŠMT v této oblasti patří například dotační podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol. Cílem je podpořit romské žáky/studenty ve studiu, zlepšit jejich vzdělávací výsledky, zamezit jejich předčasným odchodům ze vzdělávání. V roce 2022 bylo takto podpořeno 50 škol, což představuje cca 804 žáků a studentů.

Předmětem dalšího dotačního titulu je podpora integrace romské menšiny. MŠMT pomocí tohoto programu podporuje vzdělávání romských dětí a žáků, kteří přicházejí z nerovného prostředí, ve kterém jim hrozí nejen sociální vyloučení, ale také nerovné šance pro získání kvalitního vzdělání. V roce 2022 bylo podpořeno 23 projektů v celkové výši 12 775 000 Kč.

Programem dotační podpory školního stravování sociálně znevýhodněných žáků základních škol se podporují hlavně rodiny samoživitelů nebo rodiny, které se ocitly dlouhodobě v nepříznivé finanční situaci a velice těsně nesplňují podmínky pro pobírání dávek v hmotné nouzi. Cílem je zabezpečení pravidelné stravy pro žáky, ale i zlepšení podmínek jejich pobytu ve škole. V roce 2022 bylo na program vyčleněno 60 mil. Kč.

Na podporu inkluze a sociální integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami byly v roce 2022 zaměřeny i projekty zjednodušeného vykazování, tzv. šablony (ESIF), prostřednictvím nichž mohly školy získat např. personální podporu v podobě sociálního pedagoga, školního asistenta, školního psychologa či školního speciálního pedagoga, finanční prostředky na vzdělávání pedagogů v oblasti inkluze, včetně podpory žáků s odlišným mateřským jazykem nebo na aktivity zaměřené na zlepšování komunikace a spolupráce s rodinami dětí a veřejností a další.

Národní plán obnovy (NPO) – reakce na dopad pandemie Covid-19 na vzdělávání

V rámci Národního plánu obnovy od začátku roku 2022 MŠMT reagovalo na dopad pandemie Covid-19 na vzdělávání, a to zejména ve vztahu k cílové skupině žáků se sociálním znevýhodněním, do níž významně spadají rovněž romští žáci, žáci s odlišným mateřským jazykem, žáci z národnostních menšin a rovněž žáci z Ukrajiny. V komponentě 3.2.2. Podpora škol reaguje MŠMT na významné rozdíly v kvalitě škol, jak regionální, tak i rozdíly v jednotlivých obcích (zohlednění existence segregovaných škol). K finanční a metodické podpoře pro období 2022–25 bude vybráno minimálně 400 nejvíce znevýhodněných škol. Jedná se kvalitativně nový mechanismus podpory škol s výrazným potenciálem systémového uplatnění.

V první vlně v roce 2022 bylo dle souboru kritérií (vyšší podíl romských žáků ve školách, počet předčasných odchodů ze škol, vykázaný počet žáků se sociálním znevýhodněním) vybráno 262 základních škol. Vybrané školy, které mohou čerpat podporu již od 1. září 2022, jsou především v regionech s vysokým zastoupením romských žáků (Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj). Komplexní pojetí zahrnuje kromě finanční a metodické podpory školám (personální zabezpečení podpůrných pozic, vzdělávání pedagogů, spolupráce se subjekty sociálních služeb, cílená podpora účasti žáků z národnostních menšin na vzdělávacích, zážitkových či volnočasových aktivitách, podpora adekvátní nutriční, podpora sociální koheze a otevřeného a bezpečného klimatu škol, podpora rané adaptace, podpora zapojení rodin do vzdělávání a další) také metodickou podporu zřizovatelů v otázce desegregace, spolupráci s poradenským systémem a návaznými sociálními službami pro rodiny. Na tento program jsou alokovány 2 miliardy Kč a je realizován ve spolupráci s Národním pedagogickým institutem.

V případě uvedeného programu se nadto jedná se o zcela nově koncipovaný model cílené podpory škol s vyšším zastoupením žáků se sociálním znevýhodněním, který má také výrazný potenciál stát se systémovým nástrojem dlouhodobé podpory tohoto segmentu škol. Na základě evaluace výsledků a dopadu této podpory bude v roce 2026 navržen systém indexového financování škol vzdělávajících žáky se sociálním znevýhodněním.

V komponentě 3.2.3 Doučování je alokována 1 miliarda Kč na období 2022–23 pro doučování žáků, kteří jsou v důsledku dopadů pandemické situace a ztížených podmínek v průběhu realizace distanční výuky ohroženi školním neúspěchem. Pro výpočet finanční alokace jednotlivým školám byl vytvořen matematický model (ve spolupráci se společností PAQ Research), který zohledňoval kritérium indexu sociálního vyloučení a vykázaných počtů žáků se sociálním znevýhodněním. Uvedená podpora je výrazně využívána také pro romské žáky, žáky z Ukrajiny a žáky z národnostních menšin (např. Vietnamci a další).

Přístup ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči

Česká republika klade velký důraz na implementaci konkrétních kroků pro naplňování tohoto cíle. Školský zákon stanovuje povinnost bezúplatně zařadit přednostně do předškolního vzdělávání děti ve věku 5 let, které v následujícím roce začnou realizovat povinnou školní docházku. Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti let, nejdříve pak od věku dvou let, přičemž ty nemají na přijetí do mateřské školy právní nárok. Zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání od 5 let dítěte si klade za cíl podpořit co nejspravedlivější startovní podmínky žáků a jejich dobrou přípravu na vstup do primárního vzdělávání. V současnosti jej navštěvuje 97 % populační kohorty. Dalším z kroků

je soustavné budování a navyšování kapacit mateřských škol v regionech a lokalitách s nedostatkem míst, a to jak prostřednictvím národních, tak i ESIF zdrojů.

Přístup ke kvalitnímu, cenově dostupnému, odbornému a terciárnímu vzdělávání

Česká republika soustavně podporuje zvyšování kvality vysokých škol i systému udělování akreditací. Problematika přístupu k terciárnímu vzdělávání je zakotvena ve Strategickém záměru ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021, v operačním cíli „Posílit motivaci vysokých škol rozvíjet nabídku a inovovat metody flexibilních forem vzdělávání, včetně vzdělávání poskytovaného online“. Důležitým cílem v této oblasti je poskytnout finanční a organizační podporu těm pracovníkům a součástem vysokých škol, kteří se rozvoji flexibilních forem vzdělávání aktivně věnují, a posílit finanční motivaci vysokých škol k jejich poskytování.

Znalosti týkající se udržitelného rozvoje, lidských práv, genderové rovnosti a konceptu globálního občanství

Záměrem ČR je zajistit, aby všichni občané měli znalosti týkající se udržitelného rozvoje, lidských práv, genderové rovnosti a konceptu globálního občanství. ČR a MŠMT přistupují k plnění tohoto kroku zejména skrze rámcové vzdělávací programy.

Oblast „Výchova demokratického občana“ vede žáka k aktivnímu občanství a obhajování a dodržování lidských práv a svobod, vychovává ho k úctě k zákonu a rozvíjí jeho cit pro spravedlnost, svobodu, toleranci a odpovědnost.

V rámci průřezového tématu „Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech“ je celý jeden okruh věnován oblasti s názvem „Jsme Evropané“, jež předává žákům informace o kořenech a zdrojích evropské civilizace, integrace, ale také o fungování EU a jejích institucí. Oblasti udržitelného rozvoje se cíleně věnuje závazné průřezové téma Environmentální výchova.

4.2.2. Summit OSN pro přeměnu vzdělávání (UN Transforming Education Summit)

V září 2022 proběhl v New Yorku Summit OSN pro přeměnu vzdělávání (UN Transforming Education Summit, dále „TES“), který byl generálním tajemníkem OSN svolán na okraj tzv. týdne na vysoké úrovni na úvod 77. zasedání Valného shromáždění OSN. Summit byl příležitostí k mobilizaci a urychlení pokroku v realizaci Cíle udržitelného rozvoje č. 4 - kvalitní vzdělávání, zejm. v reakci na následky pandemie COVID-19. Summitu předcházela národní konzultační proces, do kterého se měl zapojit co nejširší okruh aktérů vzdělávání (studenti a mládež, učitelé, skupiny občanské společnosti, soukromý sektor, akademické instituce, univerzitních sítě). Cílem konzultací bylo vytvořit sdílenou vizi budoucnosti vzdělávání a posílit politický a veřejný závazek k naplnění této vize v období do roku 2030.

Dílní výstupy z národních konzultací byly ministry školství členských států představeny na přípravném summitu v Paříži v červnu 2022 a závěry vzešlé z konzultací v podobě národních prohlášení prezentovali státníci v září 2022 v New Yorku. Delegaci ČR na TES vedl ministr zahraničních věcí Jan Lipavský, jenž rovněž vystoupil jménem Skupiny přátel vzdělávání a celoživotního učení na jednom ze segmentů summitu. Česká republika se při přípravě závěrečné zprávy pro summit mohla opírat o výstupy z realizovaných národních konzultací, které proběhly v rámci přípravy Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ a do kterých byli důležití aktéři vzdělávacího systému zapojeni.

Summit definoval společné tematické akční okruhy, kterým je třeba věnovat v rámci přeměny vzdělávání pozornost:

- Školy a školní prostředí budoucnosti (inkluzivní, spravedlivé, bezpečné a zdravé školy);
- Nová éra pro učitele a vzdělávání;
- Kurikula a pedagogika pro 21. století (učení a dovednosti pro život, práci a udržitelný rozvoj);
- Digitální vzdělávání a transformace;
- Financování vzdělávání odpovídající jeho významu.

Zapojení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

MŠMT se zapojilo do reportingu (dílní zpráva zaměřená na 4 hlavní komponenty národního konzultačního procesu TES byla zaslána sekretariátu summitu v červnu 2022) a pro přípravný summit v Paříži zajistilo předtočený projev náměstka člena vlády, pana Jaroslava Millera. V srpnu 2022 MŠMT předalo sekretariátu summitu finální zprávu o národních konzultacích a prohlášení o národních závazcích: *Outcomes of national consultations a National Statement of Commitment*.

4.2.3. Činnost Řídícího výboru na vysoké úrovni

Řídící výbor na vysoké úrovni (High Level Steering Committee, dále „HLSC“) je vrcholným orgánem pro celosvětovou spolupráci v oblasti vzdělávání a globálním konzultačním a koordinačním mechanismem pro vzdělávání v rámci Agendy 2030. HLSC se skládá z vedoucí skupiny (zastoupení na úrovni ministrů nebo vrcholných představitelů institucí) a ze skupiny šerpů (expertní skupina na úrovni vyšších úředníků a poradců), jejichž společným cílem je propojit členské země a mezinárodní partnery, aby spolupracovali koordinovaně a co nejefektivnějším způsobem.

V roce 2022 proběhla v únoru a v květnu jednání na úrovni šerpů, která se zabývala přípravou a představením cestovní mapy GCM (Global Education Cooperation Mechanism), která definuje, jakým způsobem se GCM účinně promítne do lepší politické, technické a finanční koordinace a spolupráce na regionální úrovni a na úrovni jednotlivých zemí a jakým způsobem přispěje k urychlení pokroku při dosahování cílů SDG4.

Další související agendou realizovaných jednání bylo zapojení HLSC do přípravy Transforming Education Summitu skrze působení v Poradním výboru pro summit a zajištění souladu summitu s GCM.

Na zářijovém Transforming Education Summitu v New Yorku pověřil generální tajemník OSN Řídící výbor na vysoké úrovni, aby zajistil a monitoroval účinnou návaznost na summit posílením spolupráce na globální, regionální a národní úrovni a začleněním výstupů summitu do koordinace, monitorování a provádění cílů SDG4. Vedoucí představitelé a šerpové HLSC se sešli ve dnech 8. a 9. prosince 2022 v sídle UNESCO v Paříži, aby přijali rozhodnutí týkající se níže uvedených pilířů následných opatření TES.

Pilíř 1: Urychlení pokroku na národní úrovni;

Pilíř 2: Zajistit, aby transformace vzdělávání byla klíčovou součástí Summitu budoucnosti v roce 2024;

Pilíř 3: Vytvoření globálního hnutí za transformaci vzdělávání;

Pilíř 4: Transformace financování vzdělávání;

Pilíř 5: Podpora tematických oblastí HLSC prostřednictvím globálních iniciativ.

Řídící výbor na vysoké úrovni na tomto prosincovém jednání schválil strategii následných opatření v oblasti TES a přijal svou klíčovou úlohu při jejich účinném zajišťování.

4.2.4. Katedry UNESCO

Program UNITWIN/UNESCO Chairs vznikl v roce 1992 a spočívá v zakládání kateder UNESCO a sítí UNITWIN mezi institucemi vysokoškolského vzdělávání. V současnosti existuje po celém světě více než 830 kateder UNESCO a programů spolupráce UNITWIN v téměř 120 státech.

Jedinou Katedrou UNESCO v České republice pro oblast muzeologie je Katedra UNESCO pro muzeologii a světové dědictví, která vznikla v roce 1994 a která je nedílnou součástí Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a je také z jejího rozpočtu plně financována. V roce 2015 prošla katedra revitalizací a byl předložen nový projekt na léta 2015–2019 pod názvem „*Muzeologie – cesta k ochraně a zvyšování veřejného povědomí o kulturně historickém dědictví*“, na základě kterého se katedra zaměřuje na spolupráci na národní a mezinárodní úrovni, pořádání specializovaných kurzů a pravidelných přednášek zahraničních lektorů pro studenty Masarykovy univerzity, organizování, spoluorganizování a účast na profesních konferencích, seminářích a kolokviích, zprostředkování účasti studentů na profesních (dobrovolných) aktivitách v muzeích a na vydávání publikací. Tato činnost pokračuje také návazným projektem do roku 2025. Katedra se tematicky věnuje teoretické a aplikované muzeologii a muzeologické péči o archeologické památky. Vedoucím katedry je prof. Mgr. Jiří Macháček, Ph.D. Činnost katedry řídí Rada, jejímiž členy jsou zástupci Masarykovy univerzity, Komise a hostující zahraniční profesori.

4.2.5. Síť přidružených škol UNESCO

Síť přidružených škol UNESCO (UNESCO Associated Schools Network, dále jen „Síť“) vznikla v roce 1953 a dnes je jejím členem více než 11,5 tisíc vzdělávacích institucí ve 182 zemích světa, od mateřských po vyšší odborné školy. Všechny tyto školy vedou své žáky a studenty ke čtyřem základním pilířům vzdělávání, definovanými Mezinárodní komisí pro vzdělávání ve 21. století: učit se vědět, učit se konat, učit se být a učit se žít spolu. Hlavním cílem projektu je „*zlepšovat kvalitu vzdělávání pro všechny a přispívat k rozvoji lepšího porozumění mezi dětmi a mladými lidmi celého světa a tím přispívat k pevnému a trvalému míru*“. Přidružené školy UNESCO se v rámci své činnosti a v návaznosti na Průvodce pro národní koordinátory, který byl vydán Sekretariátem UNESCO v Paříži v roce 2018, zabývají třemi prioritními tématy: (1.) celosvětové občanství a kultura míru a nenásilí, (2.) udržitelný rozvoj a udržitelný životní styl, (3.) mezikulturní učení, podpora kulturní rozmanitosti a kulturního dědictví.

ČR (tehdy ČSSR) se do celosvětového projektu Síť přidružených škol UNESCO zapojila již v roce 1966 a v současnosti je členem Síť v ČR 53 základních, základních uměleckých, středních, středních odborných a vyšších odborných škol. Aktivity jednotlivých zapojených škol jsou velmi různorodé. Věnují se nejen vlastním dlouhodobým víceoborovým projektům v rámci uvedených tří prioritních oblastí, ale pořádají také Týden škol UNESCO, který je zaměřený na společně vybraná témata související mj. s mezinárodními roky a dny vyhlášenými OSN nebo UNESCO. Ve školním roce 2021/2022 byly tématy Týdne škol UNESCO „Umělá inteligence a 100. výročí RUR K. Čapka“, „Světový den výživy“ a „Světový den svobody tisku“.

Jednou ročně se koná tzv. Valné shromáždění, kterého se účastní zástupci všech škol sdružených v Síti v ČR. Valné shromáždění určuje směřování Sítě pro příslušný školní rok a stanovuje střednědobý výhled. Valné shromáždění dále rozhoduje o přijímání nových škol, volí členy Koordinačního týmu a slouží také k výměně zkušeností a informací mezi jednotlivými členy Sítě. Již 28. zasedání Valného shromáždění, které hostilo Gymnázium F. X. Šaldy v Liberci, se uskutečnilo ve dnech 19. a 20. září 2022. Během zasedání byla přijata nová témata Týdne škol UNESCO pro školní rok 2022/2023: „Světový den poezie“, „Mír, lidská práva včetně práv migrantů“ a „Kulturní a přírodní památky ČR na Seznamu světového dědictví UNESCO“, k nimž proběhly inspirativní přednášky.

Žáci a studenti z 22 přidružených škol se v roce 2022 zapojili do výtvarné soutěže uspořádané Sekretariátem Komise u příležitosti 30. výročí zápisu Historických center Prahy, Telče a Českého Krumlova na Seznam světového dědictví (viz bod 4.1.1.).

Výkonným orgánem Sítě v ČR je tzv. Koordinační tým, který je složen z deseti volených zástupců škol, národního koordinátora a zástupce MŠMT. Zástupci škol jsou do týmu voleni během Valného shromáždění na tři roky. Předseda Koordinačního týmu je zároveň zástupcem Sítě v Komisi. Úlohu národního koordinátora Sítě plní Sekretariát Komise, který rovněž spravuje webovou stránku www.skoly-unesco.cz.

4.3. Činnost v oblasti přírodních věd

4.3.1. Český národní komitét pro Mezinárodní geovědní program UNESCO

Mezinárodní geovědní program UNESCO (IGCP) byl založen v roce 1972 z podnětu československých geologů. Český národní komitét pracuje na dobrovolné bázi a ke své činnosti využívá sponzorské dary, které distribuuje prostřednictvím každoročně vypsané transparentní soutěže za účelem financování nákladů spjatých s účastí řešitelů projektů na významných mezinárodních zasedáních a případně s organizováním pracovních zasedání (domácích i mezinárodních). Hlavním sponzorem je od počátku akciová společnost Severočeské doly s tím, že v r. 2022 se dalším významným sponzorem stala společnost GIS-GEOINDUSTRY s.r.o. Komitét vykonává dlouhodobě roli národního zástupce programu IGCP. V roce 2022 se Česká republika aktivně účastnila na řešení následujících pěti projektů IGCP:

- *IGCP 637 (Heritage Stone Designation)*
- *IGCP 653 (The onset of the Great Ordovician Biodiversification Event)*
- *IGCP 668 (Equatorial Gondwanan history and Early Palaeozoic Evolutionary Dynamics)*
- *IGCP 679 (Crataceous Earth Dynamics and Climate in Asia)*
- *IGCP 682 (Mine tailing revalorization).*

Navíc byl v roce 2022 schválen projekt podaný českými pracovníky zabývajícími se interpretací geologie pro širokou veřejnost. Jedná se o IGCP 751 „4GEON: Four Continents Connected Through Playful Geoeducation“. V ČR je veden pracovníky Univerzity Hradec Králové (doc. M. Pásková, prof. J. Zelenka) a Geologického ústavu Akademie věd ČR (Dr. R. Mikuláš). Grantová podpora ze zdrojů komitétu byla poskytnuta pro tento projekt na základě žádosti předsedy komitétu – Dr. R. Mikuláše.

Český národní komitét je dobře fungující orgán, jehož aktivity jsou ze strany UNESCO vysoce ceněny. Na úrovni ČR spolupracuje s Radou národních geoparků a Českým národním komitétem Mezinárodního hydrologického programu.

4.3.2. Rada národních geoparků

Rada národních geoparků je poradním orgánem ministra životního prostředí, který zajišťuje kromě stimulace a koordinace rozvoje a kvality národních geoparků také implementaci cílů Globálních geoparků UNESCO v ČR v rámci Mezinárodního programu geověd a geoparků. V současnosti je v ČR jediný Globální geopark UNESCO Český ráj (zároveň je i národním geoparkem) a deset dalších národních geoparků: Egeria, Železné hory, Kraj Blanických rytířů, Podbeskydí, Ralsko, Vysočina, Broumovsko, Barrandien, Krajina břidlice a Královská Šumava.

Jarní zasedání Rady proběhlo ve dnech 6. a 7. dubna 2022 v Národním geoparku Broumovsko. Na základě výsledků evaluačních a revalidačních řízení bylo ministryni životního prostředí doporučeno certifikovat Národní geopark Krajina břidlice a recertifikovat Národní geopark Broumovsko na další čtyři roky. Slavnostní předání certifikátu Národní geopark Krajina břidlice z rukou ministryně životního prostředí proběhlo 20. června na Ministerstvu životního prostředí (dále „MŽP“).

Podzimní zasedání se konalo dne 15. listopadu v Praze v prostorách Národního památkového ústavu. Zde bylo možné na základě podkladů z příslušných řízení ministryni životního prostředí doporučit certifikaci Národního geoparku Královská Šumava a recertifikaci Národního geoparku Kraj Blanických rytířů na další čtyři roky. Na tomto zasedání byli přítomni i zástupci Meziresortní komise Sítě geoparků Slovenské republiky, byly diskutovány možnosti česko-slovenské spolupráce při evaluačních a revalidačních řízeních a příprava setkání zástupců národních rad geoparků zemí V4 v Banské Štiavnici (květen 2023).

První český delegát ve Fóru mládeže Globální sítě geoparků prezentoval české geoparky na stánku CzechTourism na mezinárodním veletrhu cestovního ruchu HolidayWorld (Praha) v únoru 2022. MŽP podpořilo realizaci tří studií s geologickou tematikou za účelem podpory popularizace geologie v národních geoparcích.

Po celý rok probíhala podpora vzdělávání zaměřeného na geoparky, výklad geologického dědictví a geoturismus v prezenční i online formě. Např. na Univerzitě Hradec Králové na Fakultě informatiky a managementu tato témata představují součást osnov studijního programu Katedry rekreologie a cestovního ruchu a studentům jsou umožněny praxe i pracovní stáže v českých i zahraničních geoparcích. I v tomto roce byli představitelé národních geoparků i studenti této univerzity opět zapojeni do projektu TAČR pro usměrňování návštěvnosti z přetížených lokalit mj. na turisticky nedocenené geostezky a geolokality Národních geoparků Český ráj, Železné hory a Broumovsko.

V říjnu 2022 členka Komise a předsedkyně Rady doc. Ing. Martina Pásková, Ph.D., přednášela na téma udržitelného turismu na konferenci pořádané v Turecku českým velvyslanectvím v rámci předsednictví ČR v Radě EU. Došlo zde také k jednání s tureckou Komisí pro UNESCO o možné spolupráci s ČR v oblasti ochrany přírody a geoparků. V listopadu předsedkyně Rady přednášela o národních geoparcích v kontextu udržitelného

rozvoje na Fakultě humanitních studií Karlovy univerzity a na Obchodní akademii cestovního ruchu v Chocni.

Zástupci Globálního geoparku UNESCO Český ráj a předsedkyně Rady se zúčastnili dvou zasedání Koordinačního výboru Evropské sítě geoparků (Nizozemsko a Itálie), generálního shromáždění Globální sítě geoparků (online) a konference Sítě evropských geoparků UNESCO (Itálie). Předsedkyně Rady kromě své účasti na dvou zasedáních Rady globálních geoparků UNESCO (v září v Thajsku včetně konference Asijsko-pacifické sítě geoparků a v prosinci online), realizovala dvě hodnotící mise v Indonésii v lokalitách aspirujících na globální geopark UNESCO. Dne 24. listopadu se na zasedání Výboru pro cestovní ruch Asociace krajů v Malé Morávce projednával bod o možnostech podpory národních geoparků. Předsedkyně Rady a předseda Asociace geoparků ČR prezentovali poslání, aktivity a současnou podporu geoparků ze strany státních a veřejných institucí. Bylo dohodnuto, že v rámci Výboru vznikne pracovní skupina, která se bude tématem podpory geoparků v ČR zabývat.

4.3.3. Mezivládní program Člověk a biosféra (MaB)

V r. 2022 pokračoval program transformace Českého národního komitétu MaB. MŽP zorganizovalo v prvním pololetí roku zasedání zástupců Biosférických rezervací ČR, členů bývalého Českého národního komitétu a zástupců organizací, které byly MŽP přizvány, aby byly zastoupeny v novém Českém národním komitétu. Na programu zasedání bylo představení vize MŽP k dalšímu fungování a činnosti Českého národního komitétu MaB a aktualizace jeho Statutu. Další zasedání bylo s ohledem na CZPRES ve 2. pololetí r. 2022 naplánováno na 1. pololetí r. 2023, kdy se předpokládalo dokončení transformace a zahájení činnosti nového Českého národního komitétu MaB.

4.4. Činnost v oblasti společenských a humanitních věd

4.4.1. Program UNESCO pro řízení společenských přeměn (MOST)

Jedná se o společenskovědní program UNESCO, který se zabývá veřejnými společenskovědními politikami, transformačními procesy a řízením společenských přeměn. Program podporuje vědecké přístupy k řízení společnosti, umožňuje široký přístup k datům o společnosti, rozvíjí přístupy k řešení společenských problémů s perspektivou dlouhodobé udržitelnosti a napomáhá k efektivnímu dialogu mezi zadavateli, řešiteli a uživateli v oblastech spadajících do společenskovědní problematiky. Kontaktní osobou pro program je člen Komise doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc., který též zasedá v Mezivládní radě programu MOST (IGC), pokud je Česko členem IGC.

Program je postaven na třech hlavních pilířích: 1. na výzkumu, 2. využití výzkumu v rozhodovacích procesech, 3. na využití výzkumu ve vzdělávání. Z programových priorit, tak, jak byly formulovány ve Strategii pro období 2022–2023, MOST vytváří dílčí programy. Strategie byla revidována a doplněna na jednání IGC ve dnech 9.–10. března 2022 a je oproti předešlým letům konkrétnější a soustředěná na problematiku udržitelné vědy. Jejimi úspěšně rozvíjenými prioritními programy je program „*Philosophy*“ soustředěný na otázku vývoje poznávání a vědeckého myšlení, „*Silk Roads*“ zaměřený na historii přenosu informací a technologií, „*General History of Africa*“ reflektující tento kontinent jako současnou prioritu UNESCO a „*Sustainable Science*“ zaměřený na úlohu vědy v programech udržitelnosti. V roce 2022 jako významný nástroj pro šíření vědeckých informací vystoupila do popředí „*Inclusive*

Policy Lab“. Jedná se o interaktivní virtuální prostředí, které již nyní sdružuje 1900 expertů, stává se též místem pro uchování všeobecně dostupných odborných textů a mohlo by posloužit dalšímu vědeckému zasíťování.

V rámci agendy „*Sustainable Science*“ se do profilování programu MOST v roce 2022 výrazně promítla iniciativa „*Bridges*“ implementovaná NABO (North Atlantic Biocultural Organization). Kolem „*Bridges*“ se vytváří globální koalice institucí zabývajících se udržitelným rozvojem. Společnými akcemi s „*Bridges*“ MOST viditelně pokročil ve snahách o rozšíření svého vlivu při propojování otázek humanitních a sociálních věd s environmentální problematikou. V roce 2022 v kooperaci s MOST uspořádaly *Bridges* několik diskusních workshopů a konferencí. Dále vytvořily tzv. „*Flagship hub*“ s řadou online semiformálních setkání nad environmentální problematikou přesahující do oblasti společenských věd. Dne 19. října 2022 se pak uskutečnil „*UNESCO BRIDGES Flagship Hub Launch Event*“, hybridní akce, kterou byla celodenní série přednášek pořádaných na Arizona State University. Celkové zaměření dílčích programů jednotlivých projektů MOST se takto od všeobecných proklamací mnohem více přesouvá k tomu, jak funguje diskuse v reálném akademickém a mimoakademickém světě. Její virtuální aspekty by pravděpodobně v budoucnu mohl zefektivnit i nově zaváděný program nazvaný „*Digital Anthropology*“, který IGC MOST ve Strategii pro léta 2022–2023 též označil za svoji prioritu.

4.5. Činnost v oblasti komunikace a informací

4.5.1. Mezinárodní program UNESCO Paměť světa

Program UNESCO Paměť světa vznikl v roce 1992 s cílem usnadnit uchování a ochranu dokumentárního dědictví a jeho zpřístupňování. V roce 1995 byl v rámci zmíněného programu vytvořen mezinárodní Registr Paměť světa, v němž má ČR zapsáno osm památek dokumentárního dědictví. Program procházel od podzimu 2017 přezkumem, v souvislosti s nímž byl ze strany generální ředitelky UNESCO do odvolání pozastaven proces dalších nominací dokumentárního dědictví pro zápis do Registru Paměť světa. K posunu došlo v roce 2021, kdy byl proces nominování významného dokumentárního dědictví do mezinárodního Registru Paměti světa znovuotevřen a ČR předložila dvě nominace (Mollova mapová sbírka a Archiv Antonína Dvořáka), které byly v průběhu roku 2022 posuzovány mezinárodním poradním výborem.

V závěru roku 2022 byly na MK ČR schváleny dokumenty ustavující Národní komitét pro program Paměť světa. Komitét naváže na činnost ad hoc pracovní skupiny ke stejnému tématu působící při Sekci pro kulturu a komunikaci Komise (viz bod 3.3.4.)

4.5.2. Mezivládní výbor Mezinárodního programu pro rozvoj komunikace (IPDC)

Mezinárodní program pro rozvoj komunikace (IPDC) se zaměřuje na podporu médií a zajištění bezpečného a zdravého prostředí pro působení nezávislých a svobodných médií primárně v zemích „globálního Jihu“. Projekty IPDC měly významný dopad na širokou škálu oblastí, které zahrnují mimo jiné podporu nezávislosti a plurality sdělovacích prostředků, rozvoj komunitních médií, rozhlasových a televizních společností, modernizaci národních a regionálních zpravodajských agentur a školení mediálních profesionálů.

Ve dnech 24. a 25. listopadu 2022 se v Paříži 33. zasedání Mezivládního výboru IPDC. Jednalo se o první zasedání, jehož se ČR po svém zvolení v r. 2021 zúčastnila jako člen výboru. V rámci obecné debaty ke Zprávě generální ředitelky UNESCO k bezpečnosti novinářů zaznělo společné prohlášení Skupiny přátel Ukrajiny (kosponsorované 39 státy včetně ČR). Na zasedání byly schváleny dokumenty a rozhodnutí v podobě přijatelné pro ČS EU. Všechny členské státy UNESCO byly vyzvány, aby dle svých možností přispívaly dobrovolnými příspěvky. K donorům IPDC se v posledním období připojily např. Polsko či Uruguay.

5. ZAHRANIČNÍ AKCE

5.1. Generální konference UNESCO

Generální konference se koná jednou za dva roky a proběhne na podzim roku 2023.

5.2. Výkonná rada UNESCO

5.2.1. Mimořádné zasedání Výkonné rady (k tématu Ukrajiny)

Ve dnech 15. a 16. března 2022 se uskutečnilo 7. mimořádné zasedání Výkonné rady UNESCO, které se věnovalo situaci na Ukrajině. Na závěr zasedání bylo většinou 33 hlasů proti 1 schváleno rozhodnutí „Aktuální situace na Ukrajině ve všech aspektech mandátu UNESCO“. Rozhodnutí vyzývá generální ředitelku UNESCO, aby aktivně monitorovala situaci na UA v jejích mezinárodně uznaných hranicích, aby připravila program urgentní podpory Ukrajiny ke zvládnutí dopadů agrese všemi nástroji v oblastech mandátu UNESCO a aby o výsledcích těchto aktivit informovala 215. zasedání Výkonné rady.

5.2.2. 214. řádné zasedání Výkonné rady UNESCO

214. zasedání Výkonné rady UNESCO probíhalo od 30. března do 13. dubna 2022 ve stínu pokračující ruské agrese vůči Ukrajině a bylo jí zásadně ovlivněno. Členské státy EU a obdobně smýšlející státy odsuzovaly agresi a mj. odmítly možnost, aby se 45. zasedání Výboru světového dědictví uskutečnilo pod ruským předsednictvím v Kazani, jak bylo původně plánováno. Generální ředitelka UNESCO Audrey Azoulay ve svém vystoupení upozornila, že principy mezinárodního práva zůstávají platné i během války: v oblasti působnosti UNESCO se to týká zejm. ochrany škol, kulturního dědictví či umožnění práce novinářů. A. Azoulay připomněla mobilizaci UNESCO v zemích zasažených konflikty – v Jemenu, Libanonu a naposledy na Ukrajině, kde UNESCO mj. napomáhá k monitorování škod. Z hlediska situace v oblasti vzdělávání generální ředitelka zkritizovala zejména vývoj v Afghánistánu. A. Azoulay dále připomněla úlohu UNESCO ve vztahu ke klimatické změně a ochraně biodiversity. Prioritním tématem pro organizaci zůstává také ochrana lidských práv a důstojnosti v kontextu vědeckého, technologického a digitálního pokroku. Výkonná rada se během 214. zasedání zabývala mj. přípravou Světové konference UNESCO o kulturních politikách a udržitelném rozvoji (MONDIACULT 2022), aktivitami UNESCO v naplňování cíle udržitelného rozvoje č. 4 či perspektivami programu UNITWIN/UNESCO Chairs. Výkonná rada dále mj. přijala rozhodnutí k situaci v Afghánistánu či k tématu vědeckého výzkumu a ochrany oceánů, přičemž tato obě rozhodnutí byla kosponsorována i ze strany ČR.

5.2.3. 215. řádné zasedání Výkonné rady UNESCO

Ve dnech 5. až 19. října 2022 se v napjaté atmosféře uskutečnilo 215. zasedání Výkonné rady UNESCO. V rámci plenárního zasedání zaznělo i předtočené vystoupení prezidenta Ukrajiny V. Zelenského. Dvě rozhodnutí týkající se Ukrajiny (nouzový asistenční program a follow-up k situaci v Autonomní republice Krym) byla přijata hlasováním, přičemž v jednom případě se zcela izolovaným RU hlasem proti. Po dlouhých a vypjatých diskusích bylo schváleno dále mj. rozhodnutí o aktivitách UNESCO na podporu Afghánců a rozhodnutí týkající se implementace Doporučení k etice umělé inteligence; i návrh doporučení k podzemním vodám, předložený Jihoafrickou republikou a kosponsorovaný též ČR, byl v revidovaném znění schválen až po několikahodinovém jednání. Za zmínku stojí, že generální ředitelka UNESCO ve svém úvodním projevu poděkovala České republice za hostitelství prvního Globálního fóra k etice umělé inteligence v Praze v prosinci 2022.

5.3. Zasedání evropských národních komisí pro UNESCO

Ve dnech 8. – 10. května 2022 se v Reykjavíku uskutečnilo 6. zasedání sítě evropských národních komisí pro UNESCO, kterého se zúčastnili zástupci 31 států včetně České republiky. Zasedání se věnovalo aktuálním tématům UNESCO, jakými jsou vzdělávání v post-pandemickém období, vliv klimatické změny na světové dědictví, role umělé inteligence či genderová rovnost. Na zasedání rezonovala i problematika dopadů ruské agrese na Ukrajině a aktivity UNESCO na podporu Ukrajiny.

Ve dnech 26. – 28. října 2022 proběhlo ve Švýcarsku společné setkání evropské sítě asociací světového dědictví a evropských národních komisí pro UNESCO, kterého se zúčastnili i zástupci ČR. Poprvé se tato každoroční akce aktérů světového dědictví uskutečnila za přítomnosti zástupců národních komisí pro UNESCO, což mělo velmi kladný synergický efekt. Hlavním cílem společného setkání a navazujícího pracovního workshopu bylo propojení aktérů a výměna zkušeností v oblasti osvědčených postupů v ochraně, správě a propagaci světového dědictví, včetně komunikace s národními komisemi.

6. VÝDAJE KOMISE V KČ ZA SLEDOVANÝ ROK

Členství v Komisi je čestné. Její členové nejsou za svou činnost odměňováni, ani jim nejsou propláceny cestovní náhrady. Jejich případná účast na akcích UNESCO, jež se konají v zahraničí, je hrazena z prostředků věcně příslušných ministerstev nebo institucí a organizací, které je na akce vysílají. Komise je koordinátorem a zprostředkovatelem při výběru účastníků, na financování se však nepodílí.

Výdaje spjaté s činností Sekretariátu Komise jsou součástí rozpočtu MZV, jehož prostřednictvím se Komise v souladu s rozpočtovými pravidly finančně spolupodílela na organizaci 28. zasedání Valného shromáždění Sítě přidružených škol UNESCO v ČR a byly uhrazeny náklady na provoz domény www.skoly-unesco.cz.

Komise v roce 2022 nezařadila žádné veřejné zakázky. Žádné účelové prostředky nebyly Komisi v roce 2022 přiděleny.

Agenda Sekretariátu Komise je vykonávána třemi zaměstnanci ve služebním poměru v plat. tř. 9, 12 a 14, kteří jsou zařazeni v Odboru OSN a globálních otázek MZV ČR.

7. PLÁN ČINNOSTI A ROZPOČET KOMISE

7.1. Plán činnosti Komise

Spolupráce ČR s UNESCO je v programových oblastech UNESCO (vzdělávání, kultura, přírodní vědy, společenské a humanitní vědy, komunikace a informace) dána zejména mezinárodně právními závazky, které pro ČR vyplývají z mnohostranných mezinárodních smluv sjednaných UNESCO (úmluvy UNESCO), a řádným programem UNESCO na dané období. Tato spolupráce je prováděna a financována věcně příslušnými ministerstvy v souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, v platném znění.

Plán činnosti Komise se řídí především harmonogramem činnosti UNESCO a povinnostmi vyplývajícími ze Statutu Komise, zejména pokud jde o zasedání Komise a jejích orgánů.

7.2. Rozpočet Komise

Komise nedisponuje vlastním rozpočtem. Výdaje na chod Sekretariátu Komise jsou součástí rozpočtu MZV.

UNESCO využívá příspěvkovou stupnici schvalovanou Valným shromážděním OSN a upravenou dle počtu členských států UNESCO. Procentuální výše příspěvku České republiky do UNESCO byla v roce 2022 0,439 % z celkového rozpočtu organizace. ČR zaplatila v roce 2022 z rozpočtové kapitoly MZV celkový mandatorní finanční příspěvek do UNESCO ve výši 628 886 USD a 479 313 EUR. ČR dále uhradila příspěvek do Fondu světového dědictví ve výši 11 736 USD z titulu smluvní strany Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví a příspěvek do Fondu pro zachování nemateriálního kulturního dědictví ve výši 11 736 USD z titulu smluvní strany Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví.

V roce 2022 byly rovněž poskytnuty dobrovolné příspěvky. Z rozpočtové kapitoly MK přispěla ČR dobrovolným příspěvkem ve výši 300 000 CZK do Mezinárodního fondu pro kulturní rozmanitost, který je určen na pomoc konkrétním projektům ze zemí s méně rozvinutou kulturní infrastrukturou, a dobrovolným příspěvkem ve výši 350 000 CZK do Fondu na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu.

Z rozpočtové kapitoly MZV byl poskytnut dobrovolný příspěvek ve výši 300 000 CZK ve prospěch Globálního fondu na obranu médií (Global Media Defence Fund, GMDF), což napomohlo ke zviditelnění ČR v oblasti lidských práv i v rámci UNESCO. Fond přispívá k implementaci Akčního plánu OSN k bezpečnosti novinářů a problému beztrestnosti, finanční prostředky byly využity především na projekty podporující svobodu médií a přístup novinářů ke specializované právní pomoci. Rozpočet GMDF byl čerpán i na podporu novinářů na Ukrajině a v Afghánistánu.

Příloha 1

Složení České komise pro UNESCO k 31. 12. 2022

Zástupci ministerstev dle článku III odst. 1a Statutu Komise			
	Jméno	Instituce	Funkce
1	Mgr. Ladislav Bánovec	MŠMT	ředitel odboru mezinárodních vztahů
2	Ing. Robert Buřič	MV	referent odboru mezinárodní spolupráce a EU
3	PhDr. Petr Hnízdo	MK	ředitel odboru mezinárodních vztahů
4	brig. gen. Mgr. Aleš Knížek	MO	ředitel Vojenského historického ústavu Praha
5	JUDr. Renata Králová	MMR	ředitelka odboru cestovního ruchu
6	Mgr. René Miko	MZV	ředitel odboru OSN
7	PhDr. Ing. Přemysl Štěpánek, PhD.	MŽP	vedoucí oddělení mnohostranných vztahů
Zástupci institucí dle článku III odst. 1b Statutu Komise			
	Jméno	Instituce	Funkce
8	PhDr. Ondřej Andrys, MAE, MBA, MPA <i>(členství ukončeno k 31. 12. 2022)</i>	Česká školní inspekce	náměstek ústředního školního inspektora
9	PhDr. Pavel Ciprian	Asociace muzeí a galerií ČR	
10	RNDr. Jan Daňhelka, Ph.D.	Český národní výbor Mezinárodního hydrologického programu (IHP)	předseda Českého národního výboru IHP
11	RNDr. Jana Dlouhá, Ph.D.	Zelený kruh	členka Zeleného kruhu
12	Mgr. Jiří Hošna	Český rozhlas	ředitel Komunikace, marketingu a obchodu

13	Mgr. Vlastimil Jura	Česká rada dětí a mládeže (ČRDM)	člen představenstva ČRDM
14	Ing. arch. Věra Kučová	Národní památkový ústav	vedoucí oddělení památek s mezinárodním statutem
15	Mgr. Lenka Lázňovská	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS)	ředitelka NIPOS
16	Mgr. Martina Lehmannová	Český výbor Mezinárodní rady muzeí (ICOM)	výkonná ředitelka Kanceláře Českého výboru ICOM pro přípravu Generální konference ICOM Praha 2022
17	PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc.	Sociologický ústav AV ČR	zástupkyně ředitele Sociologického ústavu AV ČR
18	PhDr. Tomáš Motl	Česká televize	výkonný ředitel ČT art
19	Ing. Vlastislav Ouroda, Ph.D.	Český národní komitét ICOMOS (ČNK ICOMOS)	vicepresident ČNK ICOMOS
20	RNDr. Jan Pašava, CSc.	Český národní komitét pro Mezinárodní geovědní program UNESCO (ČNK IGCP)	člen ČNK IGCP
21	doc. Ing. Martina Pásková, Ph.D.	Rada národních geoparků	předsedkyně Rady národních geoparků
22	Ing. Pavel Pešout	Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR)	ředitel Sekce ochrany přírody a krajiny AOPK ČR
23	Ing. Pavla Petrová	Institut umění - Divadelní ústav (IDU)	ředitelka IDU
24	PhDr. Ivan Rynda	Český národní komitét pro program Člověk a biosféra (MAB)	předseda Českého národního komitétu pro program MAB
25	RNDr. Tomáš Seidl	CzechTourism	vedoucí oddělení edice CzechTourism
26	Mgr. Michal Sejk	Česká archivní společnost	člen výboru České archivní společnosti
27	PhDr. Jana Součková, DrSc.	Český komitét Modrého štítu	předsedkyně Českého komitétu

			Modrého štítu
28	Prof. RNDr. David Honys, PhD.	Akademie věd ČR	předseda Rady pro zahraniční styky Akademie věd ČR
29	Mgr. Václav Pražák	Síť přidružených škol UNESCO (ASPnet)	předseda Koordinačního týmu ASPnet
30	PhDr. Martin Šimša, Ph.D.	Národní ústav lidové kultury	ředitel Národního ústavu lidové kultury
Zástupci jmenovaní ad personam dle článku III odst. 1c Statutu Komise			
	Jméno	Instituce	Funkce
31	Mgr. Michal Beneš, CSc.		
32	MUDr. Eva Nováková	Klub UNESCO Kroměříž	předsedkyně Klubu UNESCO Kroměříž
33	doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.		člen Mezivládní rady Programu pro řízení společenských přeměn MOST
34	prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc.	Česká komise pro UNESCO	předseda České komise pro UNESCO
Čestní členové dle článku IV Statutu Komise			
	Jméno	Instituce	Funkce
35	RNDr. Milena Blažková	MEDIA IN	
36	Mgr. Vlastimil Ježek	Obecní dům	
37	PhDr. Jan Krist	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici	
38	prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc., dr. h. c.	Centrum pro otázky životního prostředí UK v Praze	
39	doc. PaedDr. RNDr. Milada Švecová, CSc.	Klub ekologické výchovy	
Vedoucí tajemník ČK pro UNESCO dle článku III odst. 6 Statutu Komise			
	Jméno	Instituce	Funkce
40	PhDr. František Med, MBA	Sekretariát České komise pro UNESCO (MZV)	vedoucí tajemník

Příloha 2

Udělené záštity České komise pro UNESCO v roce 2022

Č.	Název projektu	Pořadatel	Datum konání	Místo konání
1	50. ročník Mezinárodní dětské výtvarné výstavy Lidice 2022	Památník Lidice	2. 6. 2022 – 1. 2. 2023	Památník Lidice, další místa v ČR i v zahraničí
2	MHF Letní slavnosti staré hudby (23. ročník)	Collegium Marianum - Týnská škola s. r. o.	19. 7. - 4. 8. 2022	Praha - Kostel sv. Šimona a Judy, Zámek Troja, Emauzský klášter, Strahovský klášter
3	Mezinárodní festival divadelních škol SETKÁNÍ-ENCOUNTER 2022	Janáčkova akademie múzických umění	29. 3. - 2. 4. 2022	Brno
4	XXVII. OTEVŘENO Kolín 2022	Evropské centrum pantomimy neslyšících z.s. (ECPN)	24. – 26. 6. 2022	Hradec Králové, Brno, Plzeň, Jablonec n. N., Městské divadlo v Kolíně (celostátní kolo)
5	Floriade EXPO – expozice ČR na světové zahradnické výstavě v Almere	Cestami proměn, z.s.	14. 4. - 9. 10. 2022	Nizozemsko
6	27. ročník Postgraduálního kurzu polymerní vědy	Ústav makromolekulární chemie AV ČR, v.v.i.	1. 10. 2022 – 31. 7. 2023	Ústav makromolekulární chemie AV ČR, v.v.i. Praha 6
7	ARTýden - Týden uměleckého vzdělávání a amatérské tvorby	NIPOS	23. – 29. 5. 2022	Celá ČR
8	Publikace "Světové dědictví a ČR"	Národní památkový ústav	2022	-
9	výstava „České země uprostřed Evropy“	Národní archiv	15. 9. – 30. 10. 2022	archivní areál v Praze na Chodovci
10	konference „Nositelé nemateriálního kulturního dědictví a paměťové instituce“	Muzeum v přírodě Vysočina	1. – 3. 11. 2022	Hlinsko
11	konference k 30. výročí zapsání Historického centra Prahy na Seznam světového dědictví	Magistrát hl.m. Prahy	24. 11. 2022	Praha
12	11. ročník projektu "72 hodin"	Česká rada dětí a mládeže	13. – 16. 10. 2022	Celá ČR